

Mats Wikström

Fosterland, Galleri Lokomotiv, till 23 mars

Det finns nog få gallerier i Sverige som har en sådan omedelbar kontakt med det offentliga som det konstnärskonstnärsdrivna Lokomotiv i Örnsköldsvik. Och här menar jag det offentliga i den vidgade betydelse som ett resecentrum har, där människor är på väg i rörelse via buss och tåg ut mot världen eller ifrån den, om det så är den lilla byn i kommunens utkanter eller ett land i fjärran. Inne i entréhallen till Örnsköldsviks Resecentrum kan den resande genom ett stort fönster få direkt insyn i vad som visas i konstlokalen även om det delvis är skymd bakom en stor informationsskärm för restider. När jag anlände med tåg till vernissagen av Mats Wikströms utställning kunde jag inte undgå att först kasta ett öga genom glaset. Det jag fick en glimt av skulle faktiskt kunna vara ett förkroppsligande av den ombildning av natur och kultur som allt resande och all förändring innebär. Jag häpnade och drogs in.

Med endast fyra små träobjekt, ett mellanstort färgfotografi samt en mycket stor koloss i trä, lyckas Mats Wikström iscensätta en dramaturgisk händelse av dignitet. Det första jag möter är en mycket anspråkslös liten vandrande man på golvet, med träpinnar som stavar och bärande tungt på en stor oformlig rygsäck packad med trävrilar. Vrיל är en slags knöl och utväxt på träd, där träfibrerna går "felaktigt" åt olika håll istället för lodrätt. Den lille mannen kanske är ute på ett forskningsprojekt? På väggen bakom honom hänger en typisk norrländsk träskål gjord utifrån en urgröpt vril, men här lätt deformerat med spricka och hål, något som knappas skulle passera ens på grundskolans slöjdsal. Ett annat litet väggobjekt visar en plant avsågad knöl som om bandsågen förväxlats med täljkniven, och plötsligt förvandlas det till en strand med två uppstickande berg. På håll är det inte svårt att i luftrummet föreställa sig det omgivande havet.

Som en liten väldresserad jucke och kanske kompis till vandraren står en tråklyka på motsatt sida av golvet, där en bit av annat träslag lagts till huvud och en torrlövad kvist sticker upp som en viftande malplacerad svans? Vi vet inte riktigt vad det handlar om, dessa små träobjekt med goda hantverksambitioner men som på olika sätt "gått fel" i färdriktningen. Småskaligheten får också karaktär av förspel för vad som komma skall längre in i galleriet.

Innan dess stannar jag upp vid färgfotografiet *Familjen på utflykt till Reivo-tallen på examensdagen 1965*, där Mats Wikström återvänder till sin hemort Arvidsjaur. En man, två kvinnor och två pojkar har placerat sig vid en gammal grå och utslagen tall på ängen, där mannen och förmodligen fadern vinkar glatt och de två grabbarna står konstfärdigt balanserade längst ut på de torra grenarna. Med den liggande torrfuran i blickfånget blir bilden ett porträtt av landskapet som norrländsk identitet där auran av myt och tvetydighet lyser igenom. Fotot är gammalt och nött där missfärgningen ger skimmer av autenticitet och nostalgi.

Ser man utställningens rubrik "Fosterland" som en mångtydig tankebild finns nog både stråk av norrländsk hemkänsla och strävande karg natur i Mats Wikströms installation. Begreppets mera politiska känsliga vinkel får här stå långt tillbaks för det dubbelbottnade och poetiska vilket konstnärligt också öppnar upp mera fruktbara ingångar. Allra mest framgår det i huvudverket på utställningen, det som jag skymtade genom fönstret.

Av tre verk *Utan titel* är nog det här i mest paritet med sitt namn. För vad är det? Lätt vore att säga att detta faktiskt extraordinära verk inte kan beskrivas utan måste ses. Med det sagt vill jag uppmana alla, för att använda ett slitet ord, att inte missa det! Rent

arbetsmässigt har Mats Wikström transporterat ett grundmaterial av vrilar, stubbar och allehanda egendomliga utväxter till galleriet, där han monterat samman ett urval av bitarna och byggt upp ett märkligt, närmare två och en halv meter högt vidunder till träobjekt, allt utifrån en idé han länge gått och grunnat på. Resultatet, med sin kombination av invecklade, ostrukturerade former och där tyngdlagen och alla andra fysiska lagar verkar upphävda, blir i all sin orimlighet kanske något av en sammanfattande sinnebild av naturens obetvingliga strävan till växande ut mot det möjligas gränser. Inte undra på att jag tappar hakan. Rör det sig om ett monster av revanscherande natur eller ett bullrigt skogsrå draperad i Sagan om ringen-utstyrsel? Nej, jag tror vi ska lämna liknelserna därhän för den här gången och istället koncentrera oss på objektets absolut egenartade uttryck, som kanske anammat just vrilens bestämning av att gå på tvärs och åt alla andra håll. Jag kastas mellan humor och allvar, och tankarna slinker hela tiden som en slö täljkniv. Detta enskilda verk bjuder sällsamt motstånd men lika mycket sällsam vägvisning. Det som gör en resa värd.

Text och foto: Jan K Persson
Volym 2016-03-14